

Azərbaycanı dünyada tanıdanlar

Hələ sovet dövründə Amerikaya dəvət olunan soydaşımız

Sovet rejiminin yasaqlarla “zəngin” olduğu 70-ci illərin əvvəlində bir azərbaycanlı gəncin Amerikada çalışmaq izni alması gözlənilməz olsa da, bir həqiqət oldu. Təsəvvür etmək belə ağıla batmırdı ki, elə də yaxşı tanınmayan gənc bir fizik rejimin qadağalarını sındıra bilər. Təsədüf idi, yoxsa xoş bir tale işi? İndi onunla – Türkiyənin Bilkənt Universitetinin professoru, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, Əməkdar elm xadimi, Dövlət mükafatı laureatı Əmirulla Məmmədovla üz-üzə əyləşib bu suala cavab axtarmağım çətin olmadı.

– Açıq bunlara bir tale işi kimi baxıram. Bu, xeyli dərəcədə təsadüflərlə bağlıdır. Xaricdə keçirilən bir elmi konfransdakı məruzəm ciddi marağa səbəb oldu və amerikalı alimlər mənimlə maraqlandılar. Az bir vaxtda yaxından tanış olduq və Amerikanın Müdafiə Sənayesində çalışan həmin alimlər məni oraya dəvət etdilər. Amma buna 5 il sonra icazə verildi. Bu dəvətə işazənin Azərbaycan KP MK-nın Büro iclasında müsbət cavablandırılmasını o dövrdə Mərkəzi Komitənin 1-ci katibi olan Heydər Əliyevin söylərinin bəhrəsi kimi də dəyərləndirmək olar.

Beləliklə, ABŞ-nin Koliforniya ştatundakı Dənizaltı Silah Araşdırma mərkəzinin Maykenson laboratoriyası onun iş yeri olur. Bu dövrdə ABŞ-ın Nebraska, Visconsin, Kaliforniya və Stanford Universiteti kimi təhsil ocaqlarından dəvət alıb mühazirələr oxuyur. Müqavilə vaxtı bitən ərfədə isə Yaponiyanın Müdafiə Sənayesində önəmli yeri olan Nippon Elektrik Co. şirkətindən dəvət alır.

– Dəvəti qəbul etsəm də, səfirliyə müraciətim etirazla qarşılandı və bunun bəlli səbəblərinin başında sovet rejiminin qadağaları dururdu. Amma icazə verildi. Yaponiyadan aldığım dəvət məni yenidən

bir-neçə il Bakıdan ayırdı. 80-ci illərin əvvəllərində, xüsusən də Brejnevin ölümündən sonra ölkədə ab-hava xeyli dəyişdi. Yaponiyadan sonra İtaliyada fəaliyyətimi davam etdirdim, Portuqaliya ilə elmi əlaqələr quruldu.

– *Sonra da qardaş Türkiyə...*

– Bəli, bu da bir xoşbəxt təsadüf idi. Romada kücədə bir türklə tanışlığım sonrakı taleyimi qardaş ölkə ilə bağladı. Türk dünyasına və türkçülüyə böyük xidmətləri ilə imza atan professor Turan Yazqanla – qəbri nurla dolsun – həmin təsadüfi tanışlıq məni Türkiyəyə gətirdi və belə deyim ki, ömürlük Türkiyəyə bağladı.

Əmirulla müəllim Türkiyədə İstanbul Texniki və Adana Çukurova Universitetlərində çalışıb. Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyinin SATEM mərkəzində və “Aselsan” şirkətində elmi fəaliyyətini davam etdirib. Məşhur alimin elmi araşdırmalarının nəticələri fizika elminin müvafiq sahələrində və müdafiə sənayesində tətbiq olunur. Onun elmi məktəbi və davamçıları var. Tədqiqatlarında böyük nailiyyətlər əldə etmiş alim həm Azərbaycanda, həm də Türkiyədə elmi məktəblərin təməllərini qoymuş ilk elm adamıdır. 30-dan çox elmlər namizədi, elmlər doktoru və professor yetişdirib.

Dünyanın ən məşhur elmi jurnallarında 350-dən çox məqaləsi çap olunub, 50-dən çox beynəlxalq konfransda dövlətli məruzəçi olub.

O, Bakının Fatmayı kəndində doğulub. Orta məktəbi bitirdikdən sonra BDU-nun (o vaxtkı ADU) fizika fakültəsinin tələbəsi olub.

– Elmi fəaliyyətim də bu təhsil ocağı ilə bağlıdır və harada olub-olmamağımdan asılı olmayaraq BDU mənim üçün bu gün də ən əziz və doğma bir məkandır, – deyir. – Hər dəfə Bakıda olanda mütləq buraya gəlirəm. Mənə görə, təhsil həm fərdləri, həm də cəmiyyəti formalaşdırmaq üçün ən güclü vasitədir. Dünyanın harasında yaşamağımızdan asılı olmayaraq, təhsil vacibdir, çünki yenilikləri öyrənməyimizə, dünyanı daha yaxşı anlamamızla və gələcək inkişafımıza gedən yol bilavasitə təhsildən keçir. Təhsilin sənaye, müasir innovasiya və texnologiyalar ilə ayaqlaşma bilməsi məsələsi aktuallığı ilə artıq bir tələbə və həyat normasına çevrilməkdədir.

Ən yaxşı ali təhsil sisteminə malik olan ABŞ, Böyük Britaniya, Avstraliya, Kanada və İsveç dünyanın qabaqcıl və inkişaf etmiş ölkələridirlər. Universitetlərin elmi fəaliyyəti onların nüfuzunun göstəricilərindəndir. Ali təhsil ocağı nə qədər çox tədqiqat aparsa, onun şöhrəti də bir o qədər yüksək olur. Nüfuzlu universitet təkcə bütçə və elmi nəşrlərin sayı kimi obyektiv amillərə görə deyil, həm də kampus həyatı ilə də liderlik əldə etməlidir. Dünyanın təhsil sistemlərindəki təhsil tipləri və müasir universitet modelləri Almanyanın, Böyük Britaniyanın təmsalında özünü çoxdan təsdiqləyib. Hesab edirəm ki, yeni bir icada ehtiyac yoxdur. Bu ali təhsil müəssisələrinin təcrübəsi və uğurlarının əsaslı şəkildə öyrənilməsi yetər ki, bir çox sahələrdə yüksəliş yolunda irəliləyən Azərbaycan, təhsil sahəsində də uğurlara imza atsın.

Əmirulla Məmmədov hazırda Türkiyənin Bilkənt Universitetində Nanotexnologiya Elmi Mərkəzinin baş elmi işçisi vəzifəsini tutur. Keçən il Azərbaycan Prezidentinin sərəncamı ilə “Dostluq” ordeni ilə təltif olunub. Türkiyə–Azərbaycan Dostluq, Əməkdaşlıq və Həmrəylik Fondunun (TADİV) Qəyümlər Şurasının üzvü, Türkiyədə yaşayan Azərbaycanlı Elm Adamları Dərnəyinin rəhbəridir.

Namiq QƏDİMOĞLU
XQ